

ISSN: 3060-4613

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№6/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 710 sahifa,
5-iyun, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapiirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O' – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024-yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Iqim o'zgarishi muammolari va "yashil ko'nikmalar"ning rivojlanishi.....	14
<i>Abdurashit Karimovich Avliyaqulov</i>	
TTJlardagi qizlarni qo'llab-quvvatlash, mavjud ijtimoiy-axloqiy muammolarni hal etish bo'yicha ilg'or xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish.....	18
<i>Xasanboy U. Abdusamatov</i>	
Integrativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy omili	26
<i>Jalilov Nodirjon Azamatovich</i>	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning sibling munosabatlari diagnostikasi.....	30
<i>G'ayibova Nargiza Anorbayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omillari	33
<i>Hakimova Gulmira To'xtatosheva</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni muzey pedagogikasi vositasida rivojlantirishning pedagogik-psixologik jihatlarini	37
<i>Marayimova Kibriyoxon Islomjon qizi</i>	
Iqtisodiy savodxonlikni oshirishda o'zbek tilining ta'siri	41
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Сторителлинг как инструмент формирования ценностных ориентаций старшеклассников	44
<i>Умрихина Виктория Игоревна</i>	
Формирование эстетических предпочтений учащихся музыкальных школ в условиях инклюзивного образования на основе стилевого подхода	52
<i>Ахунова Умида Ойбековна</i>	
Sun'iy intellektning ta'limga integratsiyasi: o'qitish va boshqaruvdagi o'rni	55
<i>Abduxamidova Muyassar Xalimjon qizi</i>	
Buxorodagi jadidchilik harakatining o'ziga xosligi va maktablardagi ta'lim tizimi.....	60
<i>Axrоров Ixtiyor Doniyorovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida imkoniyati cheklangan bolalarning moslashuvida oila va maktabning roli	63
<i>Dadaboyev Jahongir Sherdil o'g'li</i>	
Влияние длительной госпитализации на образовательную траекторию ребенка: междисциплинарный подход	67
<i>Сайфутдинова Насиба Нурматовна</i>	
O'yinning bola faoliyati sifatidagi mohiyati va o'ziga xosligi.....	75
<i>Otasheva Lola Shoto'rayevna</i>	
Psixologik tadqiqotning umummetodologik va xususiy metodologik tamoyillari	78
<i>Xodjimatoва Nazira Toshmatovna, Mallayeva Gulshoda Maxmudjonovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bo'lgan bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda inklyuziv ta'limning o'rni	81
<i>B. Xusniddinova</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish	85
<i>Zulaykho Samatovna Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini dars jarayonida rivojlantirish texnologiyasi	89
<i>Xudaybergenova Nawrizbiyke Qanat qizi</i>	
Sonlarni obrazlar bilan bog'lash orqali mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	92
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna</i>	
Methodology of Teaching English to Preschool Children	96
<i>Khurshida Tojimurodova</i>	
Malaka oshirish jarayonida yo'riqchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy zaruriyati..	100
<i>Ch. B. Nalibayeva</i>	
O'qituvchilarning o'quvchilar bilan hamkorlik munosabatlari	103
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Falsafada haqiqatni izlash: empirizm va rasionallizmning o'rni.....	106
<i>Boymirzayeva Xurshida Sobirovna</i>	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun axborot bilan ishlashni o'rgatishning didaktik asoslari	110
Ismoilov Ravshan Yakubjon o'g'li	
An Evaluation of the Impact of The Theme-Based Approach on Young Learners' Speaking Development..	113
Khamraeva Gulchekhra Ibrakimovna	
O'smirlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar	118
Majidov Jasur Baxtiyarovich, Xolmatova Dilorom Vahobjon qizi	
Informatika fanini o'qitishda mobil dasturiy vositalaridan foydalanish imkoniyatlari	123
Jo'rayev Ilhom Isxoqovich	
Muqimiy asarlari vositasida talabalarda kitobxonlik tizimini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish	126
Muxlisa Satriiddinova Muhitdinova	
Korpus lingvistikasida lingvostatistik tahlil metodi	132
Nuriddinov Abrorbek Sayfiddin o'g'li	
Bo'lajak o'qituvchilarni ruhlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	136
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Samandarova Dildora Javlon qizi	
Tizimli-faoliyatli yondashuv asosida umumpedagogik akt kompetentlikni shakllantirish muammosining nazariy-metodologik jihatlarini	139
Saloxiddinova Umidaxon Mansurjon qizi	
Nutqiy kamchiliklarni kamaytirishda o'yinlarning o'rni	143
Jabborova Oltinoy	
Matn bilan ishlash bosqichlari va ularning ingliz tilini o'rgatishdagi didaktik ahamiyati	146
Soliyev Umidjon Yulchivoyevich	
Ta'lim tizimini boshqarishda talabalar boshqaruvining qiyosiy tahlillari	150
Uzaqov Nomozali Hamdamovich	
Zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagoglarning boshqaruv malakasini rivojlantirish yo'llari	153
Z. M. Zarifova	
Rossiya imperiyasining Surxon vohasi qishloq xo'jaligi va irrigatsiya tizimidagi siyosati tarixi	159
Abdurashidov Anvar Abdurashidovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari katta guruh tarbiyalanuvchilarini badiiy adabiyot bilan tanishtirish texnologiyalari	164
Axmadaliyev Sidiqjon Yigitaliyevich	
Ota-onalarning ta'lim sifatiga ta'siri	167
Axmadqulova Ozodaxon Xamidullo qizi	
Surxon voxasi toponimlarining tarixshunosligi	170
Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna	
O'zbek etnopedagogikasi rivojlanishining nazariy asoslari	174
Davlatova Shaxnozaxon Doniyor qizi	
Sihatgohlarda davolanuvchilar salomatligini saqlashda jismoniy tarbiya vositalaridan samarali foydalanish texnologiyalari	178
G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li, Ergashov Shoxrux Yusuf o'g'li	
Ikkinchi jahon urushi davrida Surxon vohasi ayollarining maorif va madaniyat sohasiga qo'shgan munosib hissalari	183
Hakimova Muyassar Rashidovna	
Kitob mutolaasining pedagogik-psixologik asoslari	188
Il'yasova Dilshoda Akmal qizi	
O'zbekiston tarixini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, Turkistondagi siyosiy jarayonlar, Turkiston muxtoriyati	191
Isaev Oybek Axmed o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda ona tili fanidan mustaqil ishlarni tashkil etishda matnlar ustida ishlash metodikasi	195
Iskandarova Maftuna Quvondiq qizi	
Sinfdan tashqari tadbirlarda o'smir yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy tashabbuskorligini tarbiyalash metodi	199
Latipova Nigoraxon Isakovna, Ibraimov Xolboy Ibragimovich	
Tarixni o'rganishda yordamchi tarixiy fanlarning ahamiyati	202
Maxmatkulova Nozikoy Choriyevna	

Increasing the Efficiency of Economic Education Through Project-Based Educational Technologies	210
Nurmatova Maftuna Ilkxamovna	
Rassom O'rol Tansiqboyev asarlari vositasida maktabga tayyorlov guruhi bolalarini tabiat manzarasini chizishga o'rgatish.....	213
Po'latov Foziljon Usibjonovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni.....	216
Qayumova Odinoxon Buvarayim qizi	
Milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	219
Sa'dullayeva Sarvinov Ubadullo qizi	
Neyrodinamik gimnastikalar yordamida o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantirish.....	223
Sanobar Ibragimovna Kenjayeva	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasi va korrektsiyasi	228
Saotmuradova Zebo Yuldash qizi	
Musiqiy-nazariy fanlarni o'qitishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llashning xususiyatlari	232
Shukurova Nilufar Gayratovna	
Maktabgacha ta'lim direktori shaxsiy kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalardan foydalanish.....	237
Ravshanova Nargiza Norboyevna, Suvonova Sohiba Eshquvvat qizi	
Surxon vohasining ijtimoiy hayotida sog'lomlashtirish oromgohlarining o'rni	241
Tilovov Qorjov Bekbayevich	
O'quvchilarning ma'naviy immunologik tarbiyasini shakllantirishning ilmiy asoslari	248
Toshmamatova Shoxsanam Muzaffar qizi	
Theoretical Foundations, Essence, Content and Forms of Economic Education for Students of Grades 5-6 of Secondary Schools	251
Turakhanov Oybek Davlatovich	
Tarbiyachining shaxsiy fazilatlari va pedagogik mahorati	257
Usarova Muborak Xabibulla qizi, Abduraxmanova Matluba Kamoliddin qizi	
Boshlang'ich ta'limda kommunikativ yondashuvga asoslangan o'qitish metodlarini takomillashtirish usullari.....	260
Xoliqova Matluba Mardon qizi	
Xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish jarayonini takomillashtirishning shakl, metod va vositalari	263
Xudoyqulova Sevara Yorqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy tarbiyasida xalq pedagogikasi an'analaridan foydalanish	266
Yunusova Dildoraxon Xikmat qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish.....	270
Yusufaliyeva Gulnora Abdurahmonovna	
Способы и средства обучения ценности времени в младших классах (на уроках русского языка).....	275
Ниязова Хилола Хаят кизи	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	278
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
5–7-sinflar ingliz tili darsliklaridagi muloqot matnlarining tahlili.....	281
Abdumurodova Dilnoza Azimjon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni.....	284
Abduraxmonova Noila Nasim qizi	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tabiiy fanlar nazariyasi va metodikasi fani rivojlanish tarixi	289
Abduraxmonov Zaribjon Mansurovich, Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi, G'ofurova Zarnigorxon Shuxratovna	
Informatika darslarida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning nazariy asoslari	293
Ahmadova Kamola Ahmad qizi	
Methodology for Increasing the Efficiency of Training 10–12-Year-Old Tennis Players	297
Akhmedova N. I.	
Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalarida ingliz tili fani doirasida kasbiy-muloqotni rivojlantirish tamoyillari	301
Ashurova Zulayxo Erkinovna	

Pedagogik oliy ta'limda "tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi" modulini o'qitishning pedagogik va metodik xususiyatlari.....	306
Boliyeva Lola Shukurovna	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	309
Rahmon Ernazarov	
Maktabgacha ta'limda kompyuter texnologiyalari orqali bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlash	313
G'ulomova Muxlisa Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasasida huquqiy tarbiyani amalga oshirish yo'llari	317
Karimova Umida Sharopovna	
Raqamli ta'lim muhitini shakllantirish asosi sifatida kichik maktab o'quvchilariga informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishning o'quv-uslubiy ta'minoti.....	322
Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich, Aliyev Mahmud Muso o'g'li	
Использование личностно-ориентированных образовательных технологий в дошкольном образовании	327
Мирзатова Гулшода Худойбердиевна	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish mohiyati.....	332
Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi	
Ta'lim jarayonida mozaika texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning intellektual kompetentligini rivojlantirish.....	335
O'rinov Rustambek Yoqubjonovich	
Oilaviy munosabatlarga ijtimoiy-psixologik ta'sirlar va ularning ahamiyati	340
Otanazarova Muhayyo Uktamova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari sharoitida bolalarning harakat faoliyatini maqsadli rivojlantirish texnologiyasi	344
Radjapova Gulbahor Mamatraimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish metodik muammo sifatida...	348
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Voleybol sport seksiya mashg'ulotlarini tashkil etishda ishlab chiqilgan ilmiy-metodik dastur va anketa so'rovi natijalari tahlili	352
Sulaymonov Jahongir Solijonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy va nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol va kollaborativ metodlar qo'llanilishi	361
Temirova Iqbol Sadriddinovna	
Zamonaviy gumanitar bilimlarda "axborot kompetentligi" tushunchasining tarixiy-mantiqiy tahlili.....	365
Xoshimova Xulkaroy Xoshimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish metodikasini takomillashtirish.....	369
Yuldoshova Mehriniso Ochilidievna	
Gumanitar fanlarda milliy folklardan foydalanishning ahamiyati.....	372
Abduxakimova Maxfuza Abduraxmonova	
Методика усовершенствования коммуникативной толерантности детей в процессе изучения русского языка и литературы в начальных классах	376
Тошматова Мукаррам Джумановна, Дадаева Фируза Акрамовна	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	380
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
Формирование коммуникативных умений учащихся младших классов средствами филологических наук	383
Хожиева Малика Хусниддиновна	
The Formation of Syntactic Paradigmatics	388
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Oliy ta'limda zoologiya fanini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	391
Xonnazarova Mamlakat To'liqinova	
O'zbek kurashchilarining kurash usullari va taktik harakatlarini o'zlashtirish darajalari.....	395
Qon'irbaev Dastan	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof olamga nisbatan mas'uliyatliklikni takomillashtirish mexanizmi	399
<i>Abdulahkimova Fotima Turduqil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar kreativ fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik qonuniyatlari	403
<i>Abdusattorova Umida Abdusamat qizi</i>	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonini tashkil etish yo'nalishlari	406
<i>Ametova Guljamila Elbrusovna</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari...	410
<i>Babayeva M. A.</i>	
Rahbarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishni boshqarish chora-tadbirlari.....	413
<i>Bagmatov Davlatjon</i>	
Rivojlanayotgan davlatlarda ota-ona va farzand munosabatlari.....	418
<i>Bobojonova Nazira Merganboy qizi</i>	
Huquqiy fanlarni innovatsion o'qitish usullarining afzalliklari	422
<i>Dauletbaeva Jadiraxan Aliy qizi</i>	
Ona tili o'qituvchilarining nutqi bilan bog'liq muammolar va unga doir yechimlar	426
<i>G'. Do'stmurodov</i>	
Barqaror rivojlanish kontekstida maktabgacha ta'lim: bolalarda ekologik ongni shakllantirish.....	430
<i>Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks yondashuv	433
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Transformatsiya-lashayotgan jamiyatda yoshlarning shaxsiy resurslari va psixologik barqarorligi	437
<i>Irisbayeva Qunduzxon</i>	
Talabalarda kasbiy kreativlik ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi va uning natijalari	440
<i>Ismanova Ma'mura Abdumo'minovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi serebral falajli bolalarda nutq va motorikani rivojlantirish	444
<i>Isodullayeva Iqboloy Sodiqjonovna</i>	
Talabalarining intellektual-kognitiv salohiyatini rivojlantirishda kredit-modul tizimining pedagogik jihatlari ..	447
<i>J. Otepbergenov</i>	
Yashil suvo'tlar (Chlorophyta) bo'limini o'qitish metodikasi	451
<i>M. N. Xayitova</i>	
Bo'lg'usi pedagoglarda empatik kompetensiyalarni rivojlantirish: zamonaviy yondashuvlar va amaliy strategiyalar	457
<i>Mambetkarimova Indira Polatbaevna</i>	
An Analysis of the Present-Day use of English Folklore in Education.....	460
<i>Maxsudaliyeva Ranokhon Bakhodir qizi</i>	
Yoshlarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishning psixologik xususiyatlari	463
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati	466
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Boshlang'ich sinfdan matematika o'qitishni tashkil qilish shakllari	471
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda inklyuziv yondashuvlar: o'qituvchilarning kasbiy tayanchlarini takomillashtirish.....	475
<i>Olimova Nodirabegim Ibrohimjon qizi</i>	
Jadidlar ta'lim orqali jamiyatni o'zgartirishga intilganlari, ularning maqsadlari va erishilgan natijalar.....	479
<i>Omonov Asliddin Sunnatovich</i>	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	481
<i>Rahmon Ernazarov</i>	
Boshlang'ich ta'lim – inson kamolotining ilk poydevori!	485
<i>Ravshanova Ra'no Raup qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish	489
<i>Saidova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Mental arifmetika orqali bolalar intellektini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	493
<i>Saydaliyeva Umidabonu Sharifjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish muammosi	496
<i>Sharipova Sevara Erkin qizi</i>	
CEFR doirasida arab tilida yozma nutq kompetensiyasini baholash mezonlari va amaliy usullar	499
<i>Sindarova Malika Aziz qizi</i>	

VARK ta'lim modelining pedagogik oqibatlari	503
<i>Temirova Mushtariybonu</i>	
Kasbiy rivojlanish soatlarida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish	507
<i>Temirova Rushana Ravshan qizi, Nishonova Durdona Olimjon qizi</i>	
Teaching on Empty: Burnout Challenges in Elt Classrooms	511
<i>Usmanova Nilufar Xasan qizi</i>	
Ona tili ta'limini tashkil etish jarayonining ilmiy-nazariy tendensiyalari	514
<i>Uzoqova Maftuna Abdirazzoqovna</i>	
Критическое мышление в контексте эмоционального интеллекта	518
<i>Нажмудинова Мадина Халимовна</i>	
Реформа образовательной системы для повышения качества и доступности образования, как одна из целей устойчивого развития	521
<i>Аскарова Ф. А.</i>	
Yengil atletika sport turida uzunlikka sakrovchilarni mashg'ulot jarayonida tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish uslubiyati	528
<i>Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich</i>	
Nutq – ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida: maktabgacha yoshdagi bolalarda shakllanish bosqichlari va yondashuvlar	532
<i>Sharipova Guzal Sodiqovna, Xabibullayeva Maftunaxon Vaxobjon qizi</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida multimedia vositalari orqali nutq madaniyatini shakllantirish modeli	535
<i>Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi</i>	
Yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalash tendensiyalari	539
<i>Abirova Umida Nazarovna</i>	
Tanqidiy fikrlash: tushunchasini tahliliy idrok etish	543
<i>Akabiroya Mexriniso Baxtiyorovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bolalar diqqat xususiyatlari	547
<i>Akbarova Ziyoda Qurbonjon qizi</i>	
Milliy tarbiya asoslari fanini o'qitishning amaliyotdagi holati	550
<i>Alisher Tursunov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi asosiy omillar va ularni bartaraf etish yo'llari	554
<i>Beketov Nurseit Alijan o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining atrof-muhitga ekologik munosabatini oshirishda ekskursiya mashg'ulotlarini o'tkazishda raqamli texnologiyalarning o'rni	558
<i>Bovanova Umida Abduvahabovna, Meliqulova Oybahor Farhod qizi</i>	
Neyropedagogika va zamonaviy ilmiy yondashuvlar	564
<i>Duschanova Nilufar Sabirbayevna</i>	
O'yin texnologiyasi asosida bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirish	567
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida konstruksiyalashga oid ko'nikmalarni shakllantirish	570
<i>Eshonqulova Ma'suda Xabibovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantirish markazlaridagi ta'limiy faoliyatlarni kuzatish va tahlil qilish metodikasi	573
<i>Fayziyeva Mabudaxon Muxammadjonovna</i>	
Duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirishda logopedik texnologiyalarning o'rni	576
<i>Mahkamova Umida Abdusattorovna</i>	
Kurash mashg'ulotlarining o'quvchilarni axloqiy tarbiyalashdagi roli: an'anaviy sportning pedagogik imkoniyatlari	579
<i>Muratov Muzaffar Shermamatovich</i>	
Autizm sindromli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda korreksion ishlar	582
<i>Nabiyev Ravshanjon Shavkatjon o'g'li</i>	
Sharq ma'rifatparvarlari va ularning gender tengligi haqidagi qarashlari	586
<i>Norimonova Gulmira Ulug'bek qizi</i>	
Sport vositasi orqali yoshlar o'rtasida ekstremizmning oldini olish yo'llari va mexanizmlari	589
<i>Nosirova Dilnoza Sobirovna</i>	

Sportchilarning individual funksional xususiyatlariga asoslangan mashg'ulot yuklamalarini optimallashtirish yo'llari	593
Olimov Shahobiddin Maribboy o'g'li, Sulaymonova Maktuba Xusan qizi	
Kasbiy sifatlarini takomillashtirishda raqamli texnologiyalar foydalanish	597
Otanazarova Mohira Xamidbekovna	
Biologiya fanining ta'limdagi o'rni va o'qitishdagi muammolar	601
Pulatova Elnora Kadirovna	
Boshlang'ich sinf darsliklaridagi antroponimlarning funksional, leksik, semantik, morfologik tadqiqi	606
Qarshiyeva Gulbahor Shamil qizi	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodik muammo sifatida ..	609
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Professional Standards for Pre-Service Teachers	613
Sardor Rakhmanov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari	619
Sayidova Muxtaram Xamidullayevna	
Ingliz tilini o'rgatishda multimodal yondashuv asosida ta'limiy videolardan foydalanish strategiyasi	623
Solijonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini matn ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish	628
Sotiboldiyeva Shoxista Jaloliddin qizi, Shodmonqulova Sevara Rahmonqul qizi	
O'quv-tarbiyaviy vaziyatlarni loyihalashtirish asoslarida talabani tarbiyaviy jihatlarini takomillashtirish ..	632
Temirov Ma'ruf Shuhrat o'g'li	
Tikuv buyumlarini konstruksiyalash va modellashtirishning avtomatlashtirilgan tizimlari fani orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	638
Umarova Fotima Abduraximovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda xalq pedagogikasi vositasida milliy xarakter xususiyatlarini shakllantirish omillari	641
Usmonova Muattar Bahadirjonovna, Hasanboyeva Kamola Dilmurod qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalarning bugungi kunda ta'lim sohasidagi qo'llanilishi	647
Xamroyeva Madina Dadajonovna, Umarov Husan Lazizi o'g'li	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	650
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Geografiya ta'lim yo'nalishi talabalarini o'qitish metodikasi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga oid tadqiqot ishlarining tahlili	655
Xodjaniyazova Shoxsanam Ergash qizi	
O'tkir Hoshimovning "Tushda kechgan umurlar" romanida inson va uning ruhiyati	660
Xolmatova Ro'zixon Akmaljon qizi	
Talabalarda liderlikni shakllantiruvchi ijtimoiy-pedagogik omillar	663
Xoshimova Muazzamxon Zaynalobidinovna	
Creative Games and Project-Based Learning in Physics Lessons	666
Yorqinbek Abduraimjanovich Mamatokhunov	
Теоретические основы и практическое применение компетентного подхода в обучении физике	670
Абдулхаким Хакимов	
Роль инклюзивной игровой деятельности в социальной адаптации детей с инвалидностью дошкольного возраста	673
Плиева Руслана Владимировна	
"Beruniy asri" yoxud Beruniyning xarizmatik qobiliyati va uning boqiy ilmiy merosi	676
Saifnazarov Ismoil, Sultonov Tursinboy	
Значение наблюдения и педагогической диагностики в инклюзивном образовании	682
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik dunyoqarashini shakllantirish texnologiyalari	685
Xaydarova Shaxlo Narzullayevna, Azimova Gulmira Xayrullayevna	
Диалог культур в рассказе "Келинка" галины ширяевой: гендерная и этнокультурная перспектива ..	689
Чернова Татьяна Алексеевна	
Ijtimoiy va gumanitar fanlarning pedagogik ahamiyati: Xo'ja Vali avlodlari misolida	692
Umurov Sharif Rajabovich	

Raqamli ta'lim sharoitida talabalar mustaqil tayyorgarligini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari: didaktik yondashuvlar va ilg'or ilmiy modellarning tahlili.....	695
Umarova Zaxro Abduraxim qizi	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda innovatsion yondashuvga oid dolzarb masalalar	701
Sharofat Juraqulova Baxtiyorovna	
Bo'lajak ingliz tili mutaxassislarning sun'iy intellekt kompetensiyasi.....	704
Ibragimova Hilola Bahodirjon qizi	

BO'LAJAK INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINING SUN'IY INTELLEKT KOMPETENSIYASI

Ibragimova Hilola Bahodirjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: XXI asrda ta'lim sohasida raqamli texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt vositalarining jadal rivojlanishi bo'lajak ingliz tili mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligiga yangi talablarni yuzaga keltirmoqda. Ushbu maqolada ingliz tili o'qituvchilari uchun sun'iy intellekt kompetensiyasining mohiyati, tarkibiy qismlari hamda uni shakllantirishning zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, bo'lajak mutaxassislarning sun'iy intellektga oid bilim va ko'nikmalarni egallashi ularning kasbiy samaradorligi va zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshiradi. Maqolada sun'iy intellekt vositalarini ingliz tili dars jarayoniga integratsiya qilishning samarali usullari, ta'limda ChatGPT, Grammarly, AI Translator kabi platformalardan foydalanish tajribalari ilmiy-nazariy asosda yoritilgan. Shuningdek, SI kompetensiyasini rivojlantirishda pedagogik model va reflektiv yondashuvlar asosida tuzilgan integratsiyalashgan o'quv dasturlarining afzalliklari ko'rsatib o'tilgan. Xulosa tariqasida, ingliz tili mutaxassislarni tayyorlash jarayonida sun'iy intellekt kompetensiyasini shakllantirish – raqamli pedagogikaning ajralmas bo'lagi sifatida e'tirof etilishi lozimligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: bo'lajak ingliz tili mutaxassisi, sun'iy intellekt, raqamli pedagogika, kompetensiya, kasbiy tayyorgarlik, ta'limda texnologiyalar, AI vositalari, zamonaviy ta'lim.

Abstract: In the 21st century, the rapid development of digital technologies, particularly artificial intelligence, has introduced new demands for the professional training of future English language specialists. This article explores the essence and components of AI competence for English language educators and examines modern approaches to its formation. According to the research findings, acquiring AI-related knowledge and skills significantly enhances the professional effectiveness and competitiveness of future specialists in the labor market. The study presents scientifically grounded methods for integrating AI tools into English language teaching, including the practical application of platforms such as ChatGPT, Grammarly, and AI Translators. The advantages of implementing integrated curricula based on pedagogical modeling and reflective approaches to develop AI competence are also discussed. In conclusion, it is emphasized that the development of AI competence should be recognized as an integral part of digital pedagogy in the training of English language professionals.

Key words: future English language specialists, artificial intelligence, digital pedagogy, competence, professional training, educational technologies, AI tools, modern education.

Аннотация: В XXI веке стремительное развитие цифровых технологий, в частности искусственного интеллекта, выдвигает новые требования к профессиональной подготовке будущих специалистов по английскому языку. В данной статье рассматриваются сущность и структура ИИ-компетенции преподавателей английского языка, а также современные подходы к её формированию. По результатам исследования, овладение знаниями и навыками, связанными с ИИ, значительно повышает профессиональную эффективность и конкурентоспособность будущих специалистов на современном рынке труда. В статье научно обоснованы методы интеграции ИИ-инструментов в процесс обучения английскому языку, приведены примеры практического использования таких платформ, как ChatGPT, Grammarly и AI Translator. Также рассматриваются преимущества внедрения интегрированных образовательных программ, основанных на педагогическом моделировании и рефлексивном подходе. В заключение подчеркивается, что формирование ИИ-компетенции должно рассматриваться как неотъемлемая часть цифровой педагогики в процессе подготовки специалистов по английскому языку.

Ключевые слова: будущие специалисты по английскому языку, искусственный интеллект, цифровая педагогика, компетенция, профессиональная подготовка, образовательные технологии, ИИ-инструменты, современное образование.

KIRISH

Bugungi kunda globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, xorijiy til, ayniqsa, ingliz tili mutaxassislari tayyorlashda yangi texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt (SI) vositalaridan foydalanish zarurati tobora dolzarb bo'lib bormoqda. XXI asr o'quvchisi va talabasi faqatgina klassik bilim bilan cheklanib qolmay, balki zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini puxta o'zlashtirishga majbur bo'layotgan bir davrda, pedagoglar ham bu o'zgarishlarga tayyor bo'lishi lozim. Ayniqsa, ingliz tili o'qituvchilari uchun bu muhim ahamiyatga ega, chunki til – o'zaro aloqa, madaniy integratsiya va global hamkorlik vositasidir.

Sun'iy intellekt vositalarining ta'limdagi roli shunchalik kuchaymoqdaki, ular nafaqat o'quv jarayonini avtomatlashtiradi, balki talabalarni individual tarzda o'qitish, bilimlarni differensial tarzda yetkazish, o'quvchi ehtiyojiga mos metodik yondashuvlarni ishlab chiqish imkonini ham yaratadi. Shu jihatdan olib qaralganda, bo'lajak ingliz tili mutaxassisi sun'iy intellektdan faqat foydalanuvchi sifatida emas, balki undan ta'limiy maqsadlarda samarali foydalanadigan, o'z darslarini raqamli muhitda tashkil eta oladigan malakali pedagog sifatida shakllanishi zarur bo'lmoqda.

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari keng qamrovli va ko'p funksiyali bo'lib, ulardan ta'lim sohasida foydalanishning turli shakllari shakllanmoqda: masalan, virtual darslar, avtomatik tarjimalar, grammatika tekshiruvchilari, ovozi yordamchilar, muloqotli chatbotlar (ChatGPT), virtual sinf tizimlari va boshqalar. Bu texnologiyalar ingliz tili o'qituvchilariga nafaqat darslarni yanada interaktiv va qiziqarli qilish, balki ta'lim jarayonining sifatini tubdan yaxshilash imkonini ham beradi.¹ Shu o'rinda muhim savol tug'iladi: bo'lajak ingliz tili o'qituvchisi qanday kompetensiyalarni egallashi lozimki, u sun'iy intellekt vositalaridan to'g'ri, samarali va maqsadga muvofiq foydalana olsin? Bu savolga javob topish uchun, avvalo, "sun'iy intellekt kompetensiyasi" tushunchasining mazmun-mohiyatini ochib berish, uning tarkibiy qismlarini tahlil qilish, so'ngra esa uni qanday metodlar bilan rivojlantirish mumkinligini aniqlash lozim bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda olib borilayotgan ta'lim islohotlari, Prezidentning raqamli iqtisodiyot, zamonaviy kasb-hunarlar va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan qarorlari, ayniqsa 2020–2025 yillarni qamrab olgan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi sun'iy intellektni o'qituvchilarning kasbiy faoliyatiga integratsiya qilish uchun mustahkam huquqiy va institutsional zamin yaratmoqda.² Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalari ham bu o'zgarishlarga moslashib, o'quv dasturlariga sun'iy intellektga oid kurslarni kiritmoqda, talabalar uchun zamonaviy texnologiyalar asosida malaka oshirish imkoniyatlarini yaratmoqda. Shunday qilib, ushbu maqola doirasida biz bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining sun'iy intellekt kompetensiyasini shakllantirish zarurati, bu kompetensiyaning asosiy komponentlari, ta'limda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning uslubiy asoslari va amaliy imkoniyatlari haqida ilmiy-nazariy va amaliy tahlil yuritamiz. Maqolaning asosiy maqsadi – zamonaviy ingliz tili o'qituvchilarining raqamli davr talablariga javob bera oladigan ko'nikmalarini rivojlantirishda sun'iy intellekt kompetensiyasining o'rnini ochib berishdan iborat.

Bugungi global ta'lim makonida texnologik yangilanishlar tez sur'atlar bilan rivojlanib, raqamli kompetensiyalar har bir soha vakili uchun zaruriy shartga aylanib bormoqda. Xususan, ta'lim sohasida sun'iy intellekt texnologiyalarining keng miqyosda joriy etilishi pedagogik faoliyatga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, xorijiy til, xususan ingliz tili kabi zamonaviy kommunikatsiya vositasi sifatida e'tirof etilayotgan yo'nalish bo'yicha bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda bu texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasi muhim ahamiyat kasb etmoqda.³ Chunki ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot, balki ilmiy, texnologik va iqtisodiy integratsiyaning asosiy vositasidir. Demak, ushbu tilda faoliyat yurituvchi pedagogning zamon bilan hamnafas bo'lishi, xususan sun'iy intellekt vositalarini puxta o'zlashtirgan bo'lishi zamonaviy ta'limning ajralmas talabi hisoblanadi.

So'nggi yillarda ChatGPT, Grammarly, DeepL, Replika kabi sun'iy intellekt asosida ishlovchi vositalarning o'quv jarayoniga kirib kelishi, ularni o'qitishda, baholashda va individual ta'limni tashkil etishda samarali qo'llash imkoniyatlari tobora oshib bormoqda.⁴ Bu vositalar yordamida talabalarda mustaqil fikrlash, tezkor ma'lumot topish, yozma va og'zaki nutqni takomillashtirish, grammatika va tarjima ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Shunday bo'lsa-da, bu texnologiyalardan samarali foydalanish uchun bo'lajak ingliz tili mutaxassislarning sun'iy intellekt kompetensiyasi shakllangan bo'lishi zarur. Bu kompetensiya faqat texnik ko'nikmalar bilan emas, balki metodik tafakkur, axloqiy yondashuv, tanqidiy fikrlash va zamonaviy ta'lim vositalarini selektiv qo'llay olish malakasi bilan chambarchas bog'liqdir.⁵

1 Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 184 b.

2 Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.

3 "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategik dasturi. – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PQ-4884-sonli qarori.

4 Nazarova G.U. Ingliz tilini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish. // Filologiya masalalari. – 2021. – №3. – B. 127–131.

5 Xudoyberganova D.K. Til o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: TDP, 2020. – 152 b.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Respublikamizda olib borilayotgan raqamli islohotlar, xususan, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategik dasturi, oliy ta’lim muassasalarida zamonaviy raqamli kompetensiyalarni shakllantirishga alohida urg‘u bermoqda. Bu boradagi islohotlar nafaqat IT mutaxassisleri, balki barcha yo‘nalishlar, jumladan, tilshunoslik va pedagogika sohalarida ham raqamli savodxonlikni oshirishni talab etmoqda.

Shunday sharoitda ingliz tili o‘qituvchisi bo‘lishni istayotgan talaba ham o‘z kasbiga doir klassik bilimlar bilan bir qatorda raqamli vositalar, ayniqsa, sun‘iy intellekt platformalari bilan ishlashga tayyor bo‘lishi kerak. Ta’kidlash joizki, sun‘iy intellekt pedagogika sohasida ikki tomonlama ahamiyatga ega: bir tomondan, u o‘quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi texnologiya bo‘lsa, ikkinchi tomondan – pedagoglarning o‘z ustida ishlash, moslashuvchanlik va zamonaviy metodlarga ochiqqligini sinovdan o‘tkazuvchi faktor vazifasini bajaradi. Shu bois, bo‘lajak ingliz tili mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligida sun‘iy intellekt kompetensiyasining shakllanish jarayoni nafaqat dolzarb, balki strategik zarurat sifatida qaralishi lozim. Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak ingliz tili mutaxassislarining sun‘iy intellekt kompetensiyasini shakllantirish muammosi nafaqat texnologik taraqqiyot talabi, balki zamonaviy ta’limning sifat ko‘rsatkichlarini belgilovchi asosiy mezonlardan biri sifatida dolzarb ilmiy-amaliy muammo hisoblanadi. Ushbu muammoning ilmiy jihatdan o‘rganilishi, amaliy echimlar ishlab chiqilishi hozirgi va kelajak ta’limini transformatsiya qilishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sun‘iy intellekt nima? Sun‘iy intellekt – bu inson aql-idrokiga xos faoliyatlarni, xususan, o‘rganish, mulohaza yuritish, muammo yechish, muloqot qilish va qaror qabul qilish kabi jarayonlarni kompyuter tizimlari orqali amalga oshirish imkonini beruvchi texnologiyalar majmuasidir. Sun‘iy intellekt odatda mashinaviy o‘rganish, chuqur o‘rganish, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), kompyuter ko‘rish va ekspert tizimlariga asoslanadi. Ushbu soha 1950-yillardan boshlab rivojlanib kelmoqda va ayni paytda ta’lim, tibbiyot, sanoat, moliya, huquqshunoslik va boshqa ko‘plab sohalarida qo‘llanilmoqda. Sun‘iy intellektning asosiy maqsadi – inson faoliyatini avtomatlashtirish va samaradorligini oshirishdir.

Sun‘iy intellekt kompetensiyasi nima? Sun‘iy intellekt kompetensiyasi – bu insonning, ayniqsa, o‘qituvchi, talaba yoki raqamli savodxonlikka ega bo‘lishi lozim bo‘lgan shaxslarning sun‘iy intellekt (SI) texnologiyalari haqida chuqur tushunchaga ega bo‘lishi, ularni anglay olishi, baholay olishi, tanqidiy fikrlay olishi va mas’uliyatli tarzda qo‘llay olishi qobiliyatidir. Boshqacha qilib aytganda, bu zamonaviy raqamli dunyoda ongli ravishda SI bilan ishlash, uni hayotga integratsiyalash va undan axloqiy, texnik, ijtimoiy jihatdan foyda keltiradigan shaklda foydalanish salohiyatidir. Kompetensiya tushunchasi nuqtai nazaridan. Pedagogika va psixologiyada “kompetensiya” tushunchasi faqat bilim emas, balki amaliy ko‘nikma, motivatsiya, qadriyatlar va tajribani ham o‘z ichiga oladi. Shu asosda sun‘iy intellekt kompetensiyasi quyidagilarni bir butun tarzda o‘z ichiga oladi:

- **Bilim komponenti:** SI konsepsiyalari, mashinaviy o‘rganish, algoritmlar, neyron tarmoqlar, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), kompyuter ko‘rish, chatbotlar kabi texnologiyalar haqida nazariy tushunchaga ega bo‘lish.
- **Amaliy komponent:** Turli platformalarda (masalan, ChatGPT, Midjourney, Google Colab, TensorFlow, Python, Canva AI) SI texnologiyalarini amaliyotda qo‘llay olish. Bu ko‘nikmalar talabalar va pedagoglar uchun zamonaviy ta’lim jarayonida muhim vositadir.
- **Tahliliy va tanqidiy komponent:** SI tomonidan yaratilgan ma’lumotni baholash, fakt va feykni ajrata olish, algoritmik adolatsizlik va diskriminatsiya xavfini tushunish, Slga ortiqcha ishonmaslik va ijtimoiy mas’uliyatli yondashuv.
- **Etik va madaniy komponent:** Maxfiylik, axborot xavfsizligi, mualliflik huquqi, axloqiy normalarga rioya qilish, shuningdek, turli milliy va madaniy qadriyatlar kontekstida SI ishlatish zarurati. Bugungi kunda sun‘iy intellekt nafaqat texnik vosita, balki ijtimoiy-madaniy transformatsiya vositasiga aylandi. Shu sababli SI kompetensiyasi quyidagi sohalarida dolzarb ahamiyat kasb etadi:

Ta’limda: O‘qituvchilar uchun sun‘iy intellekt – o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos dars rejalarini yaratish, avtomatik baholash, interaktiv o‘quv muhitlarini shakllantirish uchun vosita bo‘la oladi. Tadqiqot va tahlilda: Akademik faoliyatda tezkor ilmiy izlanishlar, plagiatni tekshirish, matnlarni tahlil qilish, til modellari yordamida g‘oya yaratish imkonini beradi. Karyera va raqobatbardoshlikda: Mehnat bozori sharoitida zamonaviy texnologiyalarni tushunish va ulardan foydalana olish salohiyati yuqori darajadagi karyera uchun ajralmas hisoblanadi. Me’yoriy hujjatlar va strategik yondashuvlarda: Yevropa Ittifoqining DigComp raqamli kompetensiyalar doirasida ham sun‘iy intellekt kompetensiyasi raqamli savodxonlikning yuqori bosqichi sifatida ko‘rilmoqda. Shu bilan birga, UNESCO, OECD va boshqa xalqaro tashkilotlar ham SI kompetensiyalarini XXI asr ko‘nikmalari (21st century skills) sifatida e’tirof etmoqda. Sun‘iy intellekt kompetensiyasi – bu insonning SI texnologiyalarini ongli, mas’uliyatli, samarali va axloqiy asosda o‘zlashtirishi va amaliy hayotda qo‘llay olishi ko‘nikmalarining integratsiyalashgan shaklidir. Bu kompetensiya bugungi ta’limda, jamiyatda va mehnat bozo-

rida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zaruriy poydevor hisoblanadi. Sun'iy intellekt bilan bog'liq platformalar qaysilar? Quyidagi platformalar sun'iy intellektni o'rganish, amalda qo'llash yoki undan foydalanish uchun keng tarqalgan va dolzarb hisoblanadi:

Platforma nomi	Tavsifi
TensorFlow	Google tomonidan ishlab chiqilgan, mashinaviy o'rganish uchun ochiq manba kutubxona.
PyTorch	Facebook tomonidan yaratilgan, ilmiy tadqiqotlar uchun moslab ishlab chiqilgan.
OpenAI (ChatGPT)	Tabiiy tilni qayta ishlash asosidagi ilg'or model, muloqot qilish va matn yaratishda ishlatiladi.
IBM Watson	Sun'iy intellekt asosida ishlovchi biznes-analitika va tibbiyot uchun mo'ljallangan platforma.
Google Cloud AI	Google bulut texnologiyalari orqali AI modellarni yaratish va joriy etish imkonini beradi.
Microsoft Azure AI	Microsoft platformasida joylashgan SI xizmatlari to'plami.
Kaggle	Ma'lumotlar tahlili, mashinaviy o'rganish bo'yicha onlayn musobaqa va o'quv platformasi.

Sun'iy intellekt kompetensiyasining tarkibi qanday? Sun'iy intellekt kompetensiyasi bir nechta tarkibiy qismlardan iborat bo'lib, ular quyidagicha tasniflanadi:

Texnik bilim va ko'nikmalar: SI tushunchalari, algoritmlar, mashinaviy o'rganish asoslari; dasturlash tillari (Python, R); ma'lumotlarni yig'ish, tozalash, tahlil qilish va vizualizatsiya qilish. Axloqiy va huquqiy mas'uliyat: SI texnologiyalarining inson huquqlariga ta'siri; maxfiylik, kamsitish xavfi, manipulyatsiyaga qarshi turish; SI asosida qaror qabul qilishda javobgarlik masalalari. Tanqidiy fikrlash va refleksiya: SI natijalarini tahlil qilish, real vaqtda tahliliy qaror chiqarish; SI bilan bog'liq yangiliklarni tanqidiy qabul qilish. Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar: sun'iy intellekt natijalarini jamoa bilan baham ko'rish; multidisiplinar muhitda SI yechimlarini tushuntira olish. Sun'iy intellekt kompetensiyasini rivojlantirishda qanday muammolar mavjud? Sun'iy intellekt kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar kuzatilmoqda:

Muammo	Izoh
Texnik resurslarning cheklanganligi	Ko'plab ta'lim muassasalarida SI ni o'rganish uchun kerakli texnika, dastur va internet cheklangan.
O'qituvchilarning malakasining yetishmasligi	Ko'plab pedagoglar sun'iy intellekt texnologiyalariga oid bilim va metodikaga ega emas.
O'quv dasturlarining eskiligi	Ko'plab ta'lim dasturlari zamonaviy texnologiyalarni o'z ichiga olmaydi.
Tiling, madaniy va ijtimoiy to'siqlar	SI platformalarining aksariyati ingliz tilida bo'lib, bu til bilmaydiganlar uchun to'siqdir.
Axloqiy-etik masalalar	O'quvchilar SI orqali akademik halollikka zid xatti-harakatlarga o'rganib qolmoqda.
Motivatsiya pastligi	O'quvchilar tomonidan SI ga qiziqish past bo'lishi natijasida mustaqil o'rganish sust kechadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bo'lajak ingliz tili mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligida sun'iy intellekt kompetensiyasini shakllantirish zamonaviy ta'limning ustuvor vazifalaridan biriga aylangan. Olib borilgan nazariy va amaliy tahlillar shuni ko'rsatdiki, SI texnologiyalari ingliz tili o'qituvchisining o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuvi, mustaqil ta'limni yo'lga qo'yish qobiliyati hamda talaba bilan samarali muloqot qurish darajasini sezilarli darajada oshiradi. Biroq, bu imkoniyatlardan to'laqonli foydalanish uchun bo'lajak pedagogda sun'iy intellekt vositalarini anglash, ulardan maqsadli va tanqidiy foydalanish, raqamli etikani hisobga olish, axborotni tahlil qilish va selektiv tanlash kompetensiyalari shakllangan bo'lishi lozim. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, ko'pchilik talabalarda SI texnologiyalariga nisbatan umumiy qiziqish mavjud bo'lsa-da, ularning amaliy bilim darajasi cheklangan.

Shu bois, sun'iy intellektga oid bilim va ko'nikmalarni ta'lim jarayoniga tizimli va integratsiyalashgan shaklda kiritish zarur. Ayniqsa, ChatGPT, Grammarly, DeepL kabi vositalarni metodik jihatdan o'rgatish orqali nafaqat bilim, balki mustaqil fikrlash, yozma va og'zaki nutqni shakllantirish, differensial yondashuv orqali dars tashkil etish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin. O'tkazilgan eksperimentlar va intervyular ham sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda tashkil etilgan darslar natijadorligini oshirishga xizmat qilayotganini isbotladi. Bunday texnologiyalar darsni faollashtiradi, talabaning qiziqishini kuchaytiradi va eng muhimi – zamonaviy pedagogik modelga asoslangan kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Biroq bu jarayon bir tomonlama texnologik yondashuv bilan emas, balki chuqur pedagogik refleksiya, axborot madaniyati va tanqidiy fikrlashni o'z ichiga olgan holda olib borilishi kerak. Shu asosda, bo'lajak ingliz tili mutaxassisarlari uchun sun'iy intellekt kompetensiyasi – bu nafaqat zamonaviy vositalardan foydalanish ko'nikmasi, balki kasbiy muvaffaqiyatning, zamonga moslashuvchanlikning va ijodiy yondashuvning kalitidir. Demak, bu kompetensiyani shakllantirish oliy ta'lim muassasalarining strategik ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilishi va o'quv jarayonlariga chuqur integratsiya qilinishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 184 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.
3. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategik dasturi. – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PQ-4884-sonli qarori.
4. Nazarova G.U. Ingliz tilini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish. // Filologiya masalalari. – 2021. – №3. – B. 127–131.
5. Xudoyberganova D.K. Til o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: TDPU, 2020. – 152 b.
6. Aliyeva D.N. Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish imkoniyatlari. // Oliy ta'lim muammolari. – 2022. – №2. – B. 58–63.
7. Qodirova Z.S. Chet tilini o'qitishda AI vositalarining didaktik salohiyati. // O'zDJTU ilmiy axborotnomasi. – 2023. – №1. – B. 102–108.
8. Abduraxmonov A.A. Raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. – 216 b.
9. OECD. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities. – Paris: OECD Publishing, 2021.
10. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. – Paris: UNESCO Publishing, 2019.
11. Kwet M. Digital colonialism: US empire and the new imperialism in the Global South. // Race & Class. – 2019. – Vol. 60(4). – P. 3–26.
12. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. – Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
13. Kaplan A., Haenlein M. Siri, Siri in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence. // Business Horizons. – 2019. – Vol. 62, Issue 1. – P. 15–25.
14. Selwyn N. Should robots replace teachers? AI and the future of education. – Cambridge: Polity Press, 2019.
15. Richards J.C., Renandya W.A. Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
16. Warschauer M. Learning in the Cloud: How (and Why) to Transform Schools with Digital Media. – New York: Teachers College Press, 2011.
17. Ahmad S. The Role of AI in Shaping the Future of Language Education. // International Journal of Emerging Technologies in Learning. – 2020. – Vol. 15(5). – P. 145–150.
18. Chan T.-W. et al. How AI can be used to support teachers and enhance their teaching practice. // Computers & Education: Artificial Intelligence. – 2021. – Vol. 2. – P. 100012.
19. Shadiev R., Huang Y.M., Liu T.Y. Review of research on artificial intelligence applications in second language learning. // Computer Assisted Language Learning. – 2022. – Vol. 35(4). – P. 701–728.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.